

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om tidsbestämd begränsning av åkerröjning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Avsikten med denna proposition är att begränsa röjningen av ny åker genom att göra röjningen beroende av tillstånd. Röjning av skog, torvproduktionsområde eller annat ouppodlat område till åker, äng eller betesmark, som görs utan tillstånd av myndigheterna, är förbjuden. Utan tillstånd får dock 10 ar per år röjas.

Tillstånd kan beviljas bl.a. då en uppodlad

åkerareal som motsvarar röjningsarealen överläts från gårdsbruksenheten för annat syfte än jordbruksändamål. Grunderna för tillstånden baserar sig på den gällande lagen om åkerröjningsavgift.

Lagen avses träda i kraft fr.o.m. ingången av år 1992 och den avses vara i kraft till utgången av år 1995.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget

Kostnaderna för exporten av överproduktionen av lantbruksprodukter har stigit kraftigt i synnerhet under den förra hälften av 1980-talet. Exportkostnaderna för år 1990 blev närmast på grund av den goda skörden år 1989, större än under de föregående två åren, då skördarna däremot var mindre än normalt. För att kostnaderna för exporten av lantbruksprodukter skulle kunna täckas uppbara ca 770 milj. mk av lantbruket år 1990. År 1991 beräknas lantbrukets andel av exportstödet uppgå till ca 902 milj. mk. Om statens och antbruksproducenternas ansvar för exportkostnaderna för lantbruksprodukterna stadgas i lantbruksinkomstlagen (736/89).

En styrning och begränsning av lantbruksproduktionen har eftersträvat genom ett flertal olika lantbrukspolitiska åtgärder. Sedan år 1977 har med odlarna ingåtts olika slags produktionsändrings- och produktionsminskningsavtal, av vilka en del också har minskat den uppodlade åkerarealen. Mest har den uppodlade åkerarealen kunnat minskas genom

trädesavtalen. På basis av trädesavtal togs ca 175 000 ha åker ur produktionen år 1990 och innevarande år har ca 400 000 ha åker tagits ur produktionen.

För att förhindra en ökning av de kostnader som exporten av lantbruksprodukter åsamkar staten och lantbruket och för att effektivera verkningarna av de övriga åtgärderna för begränsning av produktionen gavs den 26 juni 1987 en lag om åkerröjningsavgift (602/87). Lagen tillämpades på åkerröjningar som inlets den 1 juli 1987 och senare. Principen för lagen var att den som röjer åker skall betala de kostnader för export av överproduktion som den nya åkern medför. I åkerröjningsavgift skulle betalas 300 mk per ar. Denna avgift beräknades motsvara exportkostnader för fem eller sex år.

Giltighetstiden för lagen om åkerröjningsavgift har förlängts fyra gånger (1318/87, 1306/88, 1266/89 och 1316/90). Lagen tillämpas på åkerröjningar som inlets den dag då lagen trätt i kraft och därefter under åren 1987—1991.

År 1989 röjdes ca 15 ha åker som omfattades

av åkerröjningsavgiften. Samma år beviljade jordbruksstyrelsen röjningstillstånd för sammanlagt 333 ha. År 1990 var motsvarande siffror 15 och 556 ha. Sedan år 1989 har röjningstillstånden beviljats av landsbygdsdistriktet. Jord- och skogsbruksministeriets förhandsbesked om befrielse från röjningsavgift gällde år 1990 ca 22 ha. Lagen om åkerröjningsavgift har så gott som helt gjort slut på åkerröjningen.

2. Propositionens syfte

Syftet med propositionen är att minska överskottet i lantbruksproduktionen genom begränsning av åkerröjningen. Det är nödvändigt att begränsa röjningen av ny åker för att överproduktionen av spannmål skall kunna minskas genom andra lantbrukspolitiska åtgärder.

Lagen om åkerröjningsavgift innehåller en princip enligt vilken 10 ar åker per år har fått röjas avgiftsfritt. Enligt propositionen får nämnda 10 ar röjas utan tillstånd. I övrigt skall åkerröjningen vara beroende av tillstånd, och tillstånd skall kunna fås endast i vissa särskilda situationer.

Lagen är avsedd att ersätta lagen om åkeröjningsavgift, som gäller till utgången av år 1991.

3. Propositionens organisatoriska verkningar

Uppgifterna enligt propositionen medför inget behov av ökad personal, utan samma myndigheter som har skött verkställandet av lagen om åkerröjningsavgift skall sköta verkställandet av denna lag.

4. Ekonomiska verkningar

Den föreslagna lagen begränsar effektivt röjningen av ny åker och förhindrar således en ökning av kostnaderna för export av lantbruksprodukter, i synnerhet fodersäd. Exporten av skörden av fodersäd orsakar kostnader om ca 5 000 mk per hektar och år. Utan lagstiftning som begränsar åkerröjningen skulle denna medföra exportkostnader på flera tiotals miljoner mark per år.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 §. Paragrafen gäller ändring av skog, torvproduktionsområde eller annat ouppodlat område till åker, äng eller betesmark. För förbättrande av ägofigurerna är det ändamålsenligt att tillåta en röjning på 10 ar per kalenderår. Med annat ouppodlat område avses bl.a. åker som inte har använts för lantbruksproduktion. Ett obeskogat åkerområde, för vilket med staten har ingåtts ett avtal om begränsning av nyttjande av åker för viss tid, anses ha använts för lantbruksproduktion under avtalets giltighetstid. Det skall vara möjligt att på nytt ta ett sådant åkerområde i bruk för lantbruksproduktion under fem år efter att

avtalet upphörde att gälla och inget åkerröjningstillstånd skall krävas i dylika fall. I lagen om styrning av husdjursproduktionen (1305/90) har en motsvarande tidsgräns ställts för återupptagande av produktionen. Paragrafens 3 mom. 2 mening, där det stadgas om saken, föreslås bli tillämpad från den 1 januari 1993. Genom stadgandet vill man trygga ställningen för de odlare, för vilka det under år 1992 har förflutit fem år sedan deras avtal upphörde att gälla. Det skall således vara möjligt att ännu år 1992 på nytt ta ett åkerområde i bruk för lantbruksproduktion utan att åkern skall anses ouppodlad. I 4 mom. stadgas om sådana åkerområden för vilka ett permanent avtal om nedläggning av lantbruksproduktion görs efter

att lagen trätt i kraft. Härvid anses åkerområdet vara ouppodlat från det att avtalet ingåtts och vill man ta ett område för vilket avtal ingåtts i bruk på nytt måste tillstånd sökas. I 5 mom. ingår en definition av röjningsareal.

2 §. Paragrafens 1 mom. gäller samordning av lagen om åkerrojningsavgift (602/87) och den föreslagna lagen. Paragrafens 2 mom. motsvarar 1 § 3 mom. lagen om åkerrojningsavgift (1316/90). Enligt denna lag anses inte som röjning bl.a. röjning enligt 98 b § lagen om skifte. I detta stadgande sägs att om det vid utarbetandet av skiftesförslag för nyskifte konstateras att det för förbättring av åkerägornas form och utläggning är erforderligt att utföra röjningar, skall förrättningsmännen uppgöra plan angående dessa röjningar och bestämma att planen skall genomföras, om vederbörande jordbruksmyndighet förordar den. I de fall där det blir aktuellt att tillämpa 98 b § lagen om skifte krävs inte att röjningsområdet skall ersättas t.ex. genom beskogning av ett annat område. Dessa liksom de andra fall som avses i lagförslaget 2 § 2 mom. står utanför lagens tillämpningsområde.

3 §. I paragrafen uppräknas de särskilda situationer när tillstånd till åkerrojning kan fås. Grunderna för tillstånd är desamma som i 3 a § lagen om åkerrojningsavgift (1316/90). Ett villkor för att tillstånd skall fås i de fall som avses i 5 punkten är dessutom att åkern inte senare används för annan lantbruksproduktion. Tillstånd till åkerrojning beviljas i de fall som avses i 1 mom. 1—5 punkten av landsbygdsdistriktet.

Enligt paragrafens 3 mom. kan jordbruksstyrelsen bevilja tillstånd till röjning också i andra fall än de som nämns i 1 mom., om det finns synnerligen vägande skäl för detta. Detta moment har ansetts nödvändigt, eftersom det inte går att formulera paragrafens 1 mom. så entydigt att alla skälighetssynpunkter som hänför sig till de enskilda fallen kan beaktas i tillräckligt hög grad utan att lagens syften äventyras. Beviljande av tillstånd kunde komma i fråga t.ex. då fodersjälvförsörjningen på ett småbruk har försämrats sedan ett långvarigt arrendeavtal som rör åkermark har upphört att gälla på grund av någon annan orsak än en sådan som avses i 1 mom. 3 punkten, som inte beror på arrendetagaren, och om åker inte finns att arrendera på orten. Avsikten är att en ytterligare förutsättning skall vara att de investeringar som gjorts på lägenheten inklusive de

ekonomiska beräkningarna, har baserat sig på innehavet av arrendeåker. Beviljande av tillstånd kunde också komma i fråga då man i de praktiska förrättningarna inte har ansett sig kunna tillämpa 98 b § lagen om skifte, som nämns i 2 § 2 mom., på anhängiga nyskiftesförrättningar och där det ändå vore skäligt att tillåta ett undantag från röjningsförbudet. I anhängiga skiftesförrättningar har det förekommit sådana röjningsområden där träden har avlägsnats före den 1 juli 1987, men inga andra åtgärder vidtagits innan lagen om åkerrojningsavgift trädde i kraft. Avverkningsvärdet av de avlägsnade träden räcker inte alltid till för att täcka kostnaderna för skogsförnyelse. Skyldigheten att förnya skogen enligt lagen om enskilda skogar har börjat inriktas på sådana områden. Då ett nyskifte är anhängigt på ett sådant område, kan det anses oskäligt att ett sådant område som avverkats men inte röjts till åker skall anvisas någon utomstående markägare. Jordbruksstyrelsen kunde i dessa fall bevilja tillstånd till åkerrojning och på detta sätt underlätta utarbetandet av skiftesförslag för nyskifte. Tillstånd kan av synnerligen vägande skäl beviljas också i annat fall. Avsikten är dock att det föreslagna 3 mom. skall tillämpas snävt.

4 §. I paragrafen definieras begreppet gårdsbruksenhet. Då definitionen har uppgjorts har landsbygdsnäringslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1991, beaktats. Med innehavare av en lägenhet avses i paragrafen arrendetagare.

5 §. I paragrafen finns föreskrifter om sökande av tillstånd och vidarebefordran av ansökan.

6 §. I paragrafen finns föreskrifter om den tillsyn som hänför sig till verkställigheten av lagen.

7 §. I paragrafen finns föreskrifter om ändringssökande.

8 §. I paragrafen stadgas om påföljderna för brott mot den föreslagna lagen. I paragrafen har beaktats den ändring av strafflagen som trädde i kraft den 1 januari 1991 (769/90). Till staten skall i allmänhet dömas förbrutet 400 mk för varje ar som röjts, vilket motsvarar det exportstöd som betalas för exporten av spannmålsproduktionen från en hektar åker under ca åtta års tid.

9 §. Paragrafen hänför sig till fullgörandet av den beskogningsförbindelse som nämns i 3 § 1 mom. 2 punkten.

10 §. Enligt paragrafen uppbärs ingen

stämpelskatt för beslut som fattats med stöd av denna lag.

11 §. Enligt paragrafen skall jordbruksstyrelsen meddela närmare föreskrifter om när det är fråga om sådan åkerröjning som avses i denna lag. Här avses sådana tekniska föreskrifter som jordbruksstyrelsen har meddelat med stöd av 17 § lagen om åkerröjningsavgift (bl.a. jordbruksstyrelsens beslut Dnr 4418/60/90).

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft vid ingången av år 1992.

3. Lagstiftningsordning

Stadgandena i lagförslaget innebär ett ingripande i det egendomsskydd som avses i 6 § regeringsformen för Finland. Därför bör lagförslaget behandlas i den ordning som 67 § riksdagsordningen stadgar.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om tidsbestämd begränsning av åkerröjning

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 67 § riksdagsordningen föreskriver, stadgas:

1 §

Förbud mot åkerröjning

Röjning av skog, torvproduktionsområde eller annat ouppodlat område till åker, äng eller betesmark (åkerröjning) som sker utan tillstånd av myndigheterna är förbjuden. Utan tillstånd får på en gårdsbruksenhet dock röjas ett område om högst 10 ar per kalenderår.

Varje annat område än skogs- och torvproduktionsområde betraktas som ouppodlat, om det inte under de tio kalenderåren närmast före röjningen har använts för lantbruksproduktion.

Ett obeskogat åkerområde, för vilket med staten har ingåtts ett avtal om begränsning av nyttjande av åker för viss tid, anses ha använts för lantbruksproduktion under avtalets giltighetstid. Ett åkerområde som är föremål för ett sådant avtal och som inte på nytt har tagits i bruk för lantbruksproduktion inom fem år efter att avtalet upphört att gälla anses vara ouppodlat.

Har efter att denna lag trätt i kraft för ett åkerområde ingåtts ett avtal där odlaren förbinder sig att permanent lägga ned lantbruksproduktionen, anses åkerområdet ouppodlat efter att avtalet ingåtts.

Som röjningsareal betraktas ett område på vilket åkerröjningsåtgärder har vidtagits genom

avlägsnande av stubbar, dikning eller plöjning eller på annat motsvarande sätt. Även inledande av odling på ett område som har använts för torvproduktion samt sådan ändring av användningsändamålet för en åker som nämns i 3 § 1 mom. 5 punkten betraktas som röjning enligt denna lag.

2 §

Undantag från förbudet mot åkerröjning

Såsom åkerröjning enligt denna lag anses inte röjning som utförts på basis av tillstånd som beviljats med stöd av lagen om åkerröjningsavgift (602/87) eller lagarna om temporär ändring av den (1318/87, 1306/88, 1266/89 och 1316/90) eller på basis av bindande förhandsbesked som gäller befrielse från avgift.

Såsom röjning enligt denna lag anses inte heller röjning av ett sådant ouppodlat åkerområde som avses i 1 § 2 mom. och som staten med stöd av landsbygdsnäringslagen (1295/90) eller, efter år 1984, med stöd av lagen om gårdsbruksenheter (188/77) har överlåtit för att användas som åker eller vars torrläggning med statens stöd eller på det sätt som avses i 97 § lagen om skifte har slutförts efter nämnda år. Sådant röjning, för vilken har beviljats bidrag eller lån med stöd av naturnäringslagen

(610/84), skoltlagen (611/84), lagen om renskötsellägenheter (590/69), lagen om gårdsbruksenheter eller statsrådets beslut om utvecklingsåtgärder för jord- och skogsbruket inom Vuotosområdet (123/84, 262/85, 260/86, 344/87 och 152/88) eller som avses i 98 b § lagen om skifte, skall inte heller anses som åker röjning enligt denna lag.

3 §

Tillstånd till åker röjning

Tillstånd till åker röjning kan beviljas:

1) om en uppodlad åkerareal som motsvarar röjningsarealen överläts från gårdsbruksenheten för annat syfte än jordbruksändamål,

2) om den som äger gårdsbruksenheten avger en förbindelse om att han, inom tre år efter det förbindelsen avgavs, utan stöd eller premie av statens medel skall beskoga en åker som till storleken motsvarar röjningsarealen,

3) om åker röjningen sker i syfte att få fodersjälvförsörjningen på ett småbruk att motsvara högst 75 procent av boskapens foderbehov i kommunerna Enare, Enontekis, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Posio, Salla, Savukoski, Sodankylä eller Utsjoki, eller i andra delar av landet då fodersjälvförsörjningen har försämrats sedan ett arrendeavtal som rör åkermark har upphört att gälla på grund av att den lägenhet för vilken tillstånd till röjning söktes, arrendegivarens lägenhet eller ett sådant outbrutet område av denna som omfattar det arrenderade området har bytt ägare och åkermark inte finns att arrendera på orten,

4) om avsikten är att inleda åker röjning i liten skala på någon ö inom Finlands territorialvatten till vilken det inte finns vägförbindelse eller egentlig färjförbindelse, eller

5) om ett företag som bedriver trädgårds-, plantskole- eller motsvarande produktion och som inte har möjlighet att få åker för detta ändamål antingen genom att avstå från annan egen produktion eller genom arrende eller köp röjer åker, förutsatt att åkern inte senare börjar användas för annan lantbruksproduktion.

Det tillstånd som nämns i 1 mom. 1—5 punkten utfärdas av det landsbygdsdistrikt inom vars område röjningsområdet eller huvuddelen av det är beläget.

Utan hinder av vad som ovan stadgas om beviljande av tillstånd kan jordbruksstyrelsen

på skälighetsgrunder bevilja tillstånd till åker röjning, när det finns synnerligen vägande skäl för detta.

4 §

Definition av gårdsbruksenhet

I denna lag avses med gårdsbruksenhet ett gårdsbrukskomplex som består av en eller flera lägenheter eller lägenhetsdelar som tillhör en och samma ägare eller innehavare eller flera ägare eller innehavare gemensamt eller olika ägare i samband med ägarväxling stegvis. Makar betraktas härvid som en enda ägare. Med lägenhetsdel avses en kvotdel eller ett visst område av en lägenhet.

5 §

Tillståndsansökan

En tillståndsansökan kan tillställas lantbruksnämnden eller landsbygdsdistriktet. Lantbruksnämnden skall sända en tillståndsansökan som tillställts den jämte sitt utlåtande till landsbygdsdistriktet.

6 §

Tillsyn och handräckning

Landsbygdsdistrikten och kommunernas lantbruksnämnder skall se till att denna lag följs. Skogsnämnderna och skattemyndigheterna är skyldiga att biträda lantbruksnämnderna då dessa reder ut företagna åker röjningar.

Överexekutor och polisen är skyldiga att ge handräckning i ärenden som avses i denna lag.

7 §

Ändringssökande

I ett beslut som landsbygdsdistriktet har fattat med stöd av denna lag får ändring sökas genom besvär hos jordbruksstyrelsen i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50). Besvärsskriften kan även tillställas landsbygdsdistriktet. Landsbygdsdistriktet skall härvid tillställa jordbruksstyrelsen besvärsskriften samt handlingarna i ärendet och sitt utlåtande över besvaren.

I ett beslut av jordbruksstyrelsen får ändring sökas genom besvär i den ordning som stadgas i lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden.

8 §

Straffstadganden

Straff för anskaffande av tillstånd till åker- röjning eller för försök till detta genom förfalskning eller bedrägligt förfarande skall ådömas så som 33 kap. 1—3 §§ och 36 kap. 1—3 §§ strafflagen stadgar.

Den som röjer åker i strid med denna lag skall för åker- röjningsförseelse dömas till böter.

Såsom ekonomisk fördel som förseelsen berett antingen den som gjort sig skyldig till förseelsen eller för den för vilken eller till vars förmån han har handlat skall till staten dömas förbrutet 400 mark för varje ar åker som röjts. Är förseelsen obetydlig på det sätt som avses i 3 kap. 5 § 3 mom. strafflagen, kan detta belopp jämkas eller helt lämnas oförbrutet.

Jordbruksstyrelsen anmäler en förseelse som avses i denna paragraf till åtalsprövning. Anmälan behöver inte göras om förseelsen i sin helhet kan betraktas som uppenbart obetydlig.

9 §

Försummelse av beskogningsförbindelsen

Har en markägare inte fullgjort sin skyldighet i fråga om en beskogningsförbindelse som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten och har han ännu

efter uppmaning av landsbygdsdistriktet inte fullgjort sin skyldighet inom utsatt tid, kan landsbygdsdistriktet låta utföra beskogningen på markägarens bekostnad. Kostnaderna får indrivnas till staten hos markägaren i den ordning som stadgas om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (367/61).

10 §

Befrielse från stämpelskatt

För beslut som utfärdats med stöd av denna lag uppbärs ingen stämpelskatt.

11 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning. Närmare föreskrifter om när det är fråga om sådan åker- röjning som avses i denna lag och det förfarande som skall iakttagas beträffande tillståndsärenden meddelas av jordbruksstyrelsen. De nämnda föreskrifterna skall publiceras i Finlands Författningssamling.

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1999 och gäller till utgången av år 1995.

Vad som stadgas i 1 § 3 mom. 2 meningens i denna lag tillämpas dock från den 1 januari 1993.

Helsingfors den 7 juni 1991

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Jord- och skogsbruksminister *Martti Pura*